

Handläggare
Linn Karlsson
Telefon: 08-50888998**Till**
Kommunstyrelsen

Kontorsyttrande över remiss om Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Remiss från kommunstyrelsen KS 2025/581

Arbetsmarknadsdirektörens beslut

1. Arbetsmarknadsdirektören beslutar att lämna följande yttrande över remissen.
2. Beslut anmäls till arbetsmarknadsnämnden enligt delegation, ärendegrupp 1.44.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet

Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35) till Stockholms stad för synpunkter.

Kommunstyrelsen har remitterat vidare ärendet till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Med anledning av den korta remisstiden svarar arbetsmarknadsförvaltningen med ett kontorsyttrande. Beslutet om kontorsyttrande anmäls till arbetsmarknadsnämnden enligt delegation, ärendegrupp 1.44.

Utredningen föreslår ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända som ersätter det nuvarande systemet. Utredningen har haft som utgångspunkt att konstruera förslag som ger bäst förutsättningar för integration.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på utredningens förslag i sin helhet. Förvaltningen anser däremot att utredningens förslag om att Arbetsförmedlingen ska rekommendera Migrationsverket om en eller flera lämpliga kommuner som en kvotflykting ska anvisas till är otydlig. Förvaltningen håller inte med om utredningens bedömning att kommunens kostnader inte påverkas av boendetiden i etableringsboende. Förvaltningen anser att utredningens beräkning av tidsåtgång för stöd i att söka bostad är för låg och att beskrivningen om vad stödet innefattar inte motsvarar Stockholms stads erfarenhet av vad som krävs för att stötta nyanlända till egen bostad.

Bakgrund

Regeringen tillsatte utredningen Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända den 15 februari 2024. I utredningens direktiv motiveras ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända med att förutsättningarna för mottagandet har förändrats sedan bosättningslagen infördes. Detta genom att det har skett en kraftig minskning av antalet nyanlända samtidigt som många kommuner har stora utmaningar med utanförskap efter ett tidigare högt mottagande. Ett ytterligare motiv är att kommunerna gör olika tolkningar av sin skyldighet att ta emot nyanlända, vilket bidrar till att mottagandet inte är likvärdigt i hela landet.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet

Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35) till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Remissen besvaras med ett kontorsyttrande från arbetsmarknadsförvaltningen med anledning av den korta remisstiden.

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända som ersätter det nuvarande systemet. Syftet med utredningen är att öka kommunernas inflytande över mottagandet av nyanlända och att skapa goda förutsättningar för ett likvärdigt, enhetligt och flexibelt mottagande. Systemet ska också vara långsiktigt hållbart och säkerställa goda förutsättningar för mottagande i kommunerna samt ställa tydliga krav på nyanlända. Utredningen har haft som utgångspunkt att konstruera förslag som ger bäst förutsättningar för integration.

Utredningen föreslår att den nuvarande bosättningslagen med tillhörande förordningar ska upphöra att gälla och ersättas av lagen och förordningen om etableringsboende för vissa nyanlända. Den nya lagen och förordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Bestämmelserna om anvisningsförfarande och rätten till etableringsboende ska tillämpas först från och med den 1 januari 2027.

Nedan sammanfattas några av utredningens förslag som arbetsmarknadsförvaltningen lämnar synpunkter på.

Fördelning av nyanlända mellan kommunerna

Utredningen anser att regeringen fortsatt ska fastställa anvisningstal (antalet nyanlända som får omfattas av anvisning) till kommunerna under ett visst kalenderår. Utredningen föreslår att den nuvarande ordningen med länstal frångås så att nyanlända kan fördelas mellan kommunerna över hela landet än enbart inom ett län.

Utredningen föreslår att det i fördelningen av nyanlända mellan kommunerna ska tas hänsyn till tre nya kriterier utöver de nuvarande kriterierna¹. Dessa är förutsättningarna för en nyanländ att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden i anvisningskommunen när perioden med rätt till etableringsboende löpt ut, förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap samt kommunernas önskemål. Utredningen föreslår att Migrationsverket ska ta fram en fördelningsmodell utifrån kriterierna. Utredningen föreslår även att Migrationsverket ska ta fram en modell (takmodell) för hur många fler nyanlända än vad som följer av fördelningsmodellen som kommunen maximalt får tilldelas.

Ett av de nya kriterierna är alltså att kommunerna ska kunna ange hur många nyanlända de önskar få anvisade. Kommunernas önskemål ska inkomma efter att Migrationsverket fördelat anvisningstalet och att kommuntaken beräknats. Migrationsverket ska då justera fördelningsmodellen utefter kommunernas totala önskemål. Därefter beslutar Migrationsverket om fördelningen av anvisningstalet mellan kommunerna, så kallade kommuntal. Utredningen föreslår att kommuntalen sedan får överskridas om det är nödvändigt för att kunna beakta barnets bästa.

Anvisningsförfarandet

En kommun ska vara skyldig att ta emot en nyanländ efter anvisning från Migrationsverket. För att kommunerna ska få goda planeringsförutsättningar föreslår utredningen att Migrationsverket för varje år ska ta fram en prognos över hur många nyanlända som varje kommun kommer att få anvisade per månad under året.

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska kartlägga kvotflyktingar innan anvisning. Kartläggningen ska avse den nyanländes utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet samt behov av utbildning och andra insatser som är av betydelse för den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet. Utifrån kartläggningen ska Arbetsförmedlingen lämna en rekommendation om en eller flera lämpliga kommuner för anvisning till Migrationsverket. Vid bedömningen ska efterfrågan på specifik kompetens i kommunerna beaktas samt tillgången på insatser i kommunerna som matchar mot den nyanländes specifika kompetenser. Bedömningen behöver således inte begränsas till hur personens yrkes- och utbildningsbakgrund matchar mot kommunernas arbetsmarknadsbehov utan kan även innefatta

¹ Kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen.

personens behov av specifika etableringsinsatser och andra behov som har direkt betydelse för den enskildes väg till arbete.

Etableringsboende

Utredningen föreslår att nyanlända som omfattas av en anvisning ska ha rätt till etableringsboende under 36 månader från det att den nyanlände tagits emot av en kommun. Detta skiljer sig från nuvarande bosättningslag där det anges att kommunen är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning. Utredningen menar att precis som idag, ska de nyanlända själva stå för hyreskostnaden, vilket innebär att kommunerna inte påverkas ekonomiskt av hur lång tid som boendet ska erbjudas. Utredningen föreslår att kommunen ska informera den nyanlände om rätten till etableringsboende, vilket innebär en ny obligatorisk uppgift.

I utredningens uppdrag ingår att ge förslag på hur kommunerna kan villkora etableringsboendet med att den nyanlände aktivt bidrar till sin etablering i arbets- och samhällslivet. Utredningen föreslår att rätten till etableringsboende kopplas till deltagande i etableringsprogrammet, jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar. Aktiviteterna i de arbetsmarknadspolitiska programmen ska motsvara deltagarens arbetsutbud, det vill säga normalfallet heltid. Utredningen bedömer därför att det inte är ändamålsenligt, om ens möjligt, att införa ytterligare aktivitetskrav för de nyanlända som har möjlighet att delta i dessa program. Deltagandet i ett av dessa program får därmed anses motsvara kravet om att aktivt bidra till sin etablering. Utredningen anser att kommunernas kontroll av om de nyanlända uppfyller villkoret kan baseras på Arbetsförmedlingens uppföljning. Det är upp till kommunen att avgöra hur ofta sådana kontroller ska göras.

Utredningen föreslår sammantaget att den kommun som ansvarar för att ordna boende i enskilda fall får besluta att den nyanländes rätt till etableringsboende ska upphöra i förtid. Det gäller om den nyanländes hyresrätt förverkats, om den nyanlände fyllt 20 år och inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program eller om den nyanlände fyllt 20 år och genom ett beslut som fått laga kraft fått sin anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program återkallat till följd av omständigheter som den nyanlände råder över. Rätten till etableringsboende ska inte villkoras för nyanlända som är under 20 eller över 65 år.

Kommuner ska erbjuda stöd i att söka bostad

Utredningen föreslår att den kommun som ansvarar för att ordna ett etableringsboende ska erbjuda den nyanlände stöd i att söka bostad.

Kommunens stöd bör främst syfta till att hjälpa den nyanlände att söka bostad i anvisningskommunen, alternativt i närheten av anvisningskommunen. Om den nyanlände själv uttrycker en tydlig vilja att flytta till andra kommuner bör den även få stöd i att söka bostad i andra kommuner. Detta förslag innebär en ny obligatorisk uppgift för kommunen. Stöd i att söka bostad beräknas till sammanlagt nio timmars arbetstid per nyanländ.

Ersättning till kommunerna

Utredningen föreslår att kommunerna ska ersättas för kostnader för stöd i att söka bostad och kostnader kopplade till rätten till etableringsboende (att informera nyanlända om etableringsboende samt kontroll av villkoren för etableringsboende). Kommunerna föreslås ersättas genom en schablonersättning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom staben för strategi och samordning vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på utredningens förslag i sin helhet.

Under de senaste fem åren har Stockholms stad tagit emot nästan lika många självbosatta nyanlända och nyanlända som anvisats enligt bosättningslagen. Förvaltningen ser att utredningen haft som utgångspunkt att konstruera förslag som ger bäst förutsättningar för integration och vill påtala att förslagen endast omfattar en del av det totala antalet nyanlända som kommunerna tar emot. Förvaltningens erfarenhet är att det är en utmaning att nå ut till nyanlända och dess anhöriga som bosatt sig på egen hand jämfört med nyanlända som anvisats till staden. Nyanlända som bosätter sig på egen hand lever ofta under osäkra boendeförhållanden och flyttar också oftare. Detta försvårar kommunens uppdrag om att nå ut till självbosatta nyanlända med information om sfi, samhällsorientering och andra insatser.

Fördelning och anvisning av nyanlända

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i förslagen som rör fördelningen av nyanlända mellan kommunerna. Förvaltningen ser att kommunernas möjlighet att önska hur många nyanlända kommunerna vill ta emot kan bidra till att upprätthålla kapacitet och kompetens i de kommuner som vill ta emot, vilket kan bidra positivt till nyanländas etablering. Det finns samtidigt en sårbarhet i att det vid en snabb ökning av antalet flyktingar som söker sig till Sverige, som senast vid Rysslands invasion av Ukraina, kan finnas färre kommuner med beredskap att skyndsamt ta emot flyktingar.

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag om att Migrationsverket ska ta fram en prognos över hur många nyanlända som varje kommun kommer få anvisade per månad under året. Förutom att det kan ge goda förutsättningar att planera för mottagande av nyanlända till etableringsboenden kan det även bidra till att förbättra planeringen kring andra insatser som kommunen tillhandahåller nyanlända, bland annat sfi och samhällsorientering. I detta sammanhang vill förvaltningen lyfta att det är en utmaning att planera insatser utifrån antalet självbosatta eftersom det inte finns motsvarande prognos för kommunerna.

Anvisning av kvotflyktingar

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att utredningens förslag om att Arbetsförmedlingen ska rekommendera Migrationsverket om en eller flera lämpliga kommuner som en kvotflykting kan anvisas till är otydlig. Förvaltningen saknar en mer utförlig beskrivning av hur Arbetsförmedlingen ska gå till väga för att hålla sig uppdaterad om kommunernas utbud av insatser och hur myndigheten ska göra bedömningarna likställigt utifrån individens bakgrund i förhållande till insatserna. Det är även otydligt hur förslaget förhåller sig till förslaget om fördelningsmodell i övrigt.

Etableringsboende och villkor

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på förslaget om att en nyanländ har rätt till etableringsboende under 36 månader eftersom det bidrar till mer likställighet för nyanlända oberoende anvisningskommun.

Många av de anvisade nyanlända som bor i genomgångsbostad i Stockholms stad är i behov av kompletterande försörjningsstöd på grund av höga hyror. Förvaltningen håller därför inte med om utredningens bedömning att kommunernas kostnader inte påverkas av boendetiden. Ett av förslagen i utredningen *Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper* SOU 2025:53 skulle även innebära att många nyanlända inte har rätt till bostadsbidrag och andra bosättningsbaserade förmåner under tiden de bor i etableringsboende. Detta skulle öka individers behov av kompletterande försörjningsstöd och i sin tur kommunernas kostnader för att ordna etableringsboende.

Utredningen konstaterar att aktiviteterna i de arbetsmarknadspolitiska programmen motsvarar heltid och bedömer att det motsvarar kravet för nyanlända om att aktivt bidra till sin etablering. Samtidigt innebär huvudförslaget i utredningen *Aktivitetskrav inom försörjningsstödet* (DS 2024:29) att kommunerna ska komplettera Arbetsförmedlingen insatser för personer med försörjningsstöd som inte har aktivitet på heltid i ett

arbetsmarknadspolitiskt program. Förvaltningen ställer sig därför frågande till hur kommunerna ska villkora etableringsboende för nyanlända med kompletterande försörjningsstöd utifrån utredningens förslag och i förhållande till ett eventuellt införande av aktivitetskrav inom försörjningsstödet.

Stöd i att söka bostad

Arbetsmarknadsförvaltningen samordnar samhällsvägledning till nyanlända i Stockholms stad. Samhällsvägledningen omfattar bland annat bostadsvägledning för nyanlända som anvisats enligt bosättningslagen. Det är en stor utmaning att söka bostad för vissa nyanlända. Det är särskilt utmanande för nyanlända som inte är vana vid att hantera digitala verktyg och för nyanlända som inte kan läsa eller skriva. Det är väldigt utmanande för stora barnfamiljer att hitta tillräckligt stora bostäder och till en skälig hyra. De nyanlända som har försörjningsstöd har också svårare att bli godkända som hyresgäster av hyresvärdar.

Förvaltningen anser att utredningens beräkning av tidsåtgången per nyanländ för stöd i att söka bostad är för låg. Den korta beskrivningen i utredningen om vad stöd i att söka bostad innefattar motsvarar inte stadens erfarenhet av vad som krävs för att stötta nyanlända till egen bostad. Utöver stöd i hur den nyanlände ställer sig i bostadskö och hur den kan söka bostad behöver den nyanlände kunskap om hur bostadsmarknaden i Sverige fungerar och vilka olika boendeformer som finns. Under tiden i genomgångsbostad får den nyanlände i Stockholms stad information och stöd i frågor som rör hem och ekonomi, vilket är en förutsättning för att vara en bra hyresgäst i nuvarande och framtida bostad. Den nyanlände behöver stöd i att förstå villkor för olika boenden både inför och efter kontraktsskrivning. Efter att den nyanlände hittat en bostad behövs stöd inför själva flytten i kontakt med försäkringsbolag, uppsägning av abonnemang, adressändring. För barnfamiljer behövs också information om att söka förskola och skola med mera.

Bostadsmarknaden i Stockholms län är ansträngd med långa bostadsköer som i hög grad påverkar möjligheten för nyanlända att hitta egen bostad. Stockholms stad har en boendetid på max fem år för personer som anvisats enligt bosättningslagen. Sett till 2024 års uppgifter, flyttade majoriteten ut från stadens boenden efter en boendetid på 4-5 år, cirka 90 procent flyttade inom Stockholms län. De nyanlända i Stockholms stad flyttar alltså i hög utsträckning inom länet vilket är i linje med utredningens intentioner. Förvaltningen vill däremot påtala att tiden är en faktor som spelar in, en kortare boendetid i genomgångsbostad hade troligen inte lett till lika många flyttar inom Stockholms län.

Slutligen vill arbetsmarknadsförvaltningen betona att vägen till egen bostad går hand i hand med den nyanländes etablering på arbetsmarknaden. Självförsörjning i form av lönearbete, ökar förutsättningarna för nyanlända att etablera sig på bostadsmarknaden. Ett samlat stöd av etableringsinsatser och bostadsvägledning från kommunen och Arbetsförmedlingen behövs för att den nyanlände ska ta sig vidare på bostadsmarknaden.

Karina Uddén
Arbetsmarknadsdirektör
Arbetsmarknadsförvaltningen

Bilaga

1. Remiss: betänkandet Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35).

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, Arbetsmarknadsdirektör	2025-05-13